

TOKAJ VÁROS
KULTURÁLIS-KÖZMŰVELŐDÉSI KONCEPCIÓ
2016-2021

▲
KULTÚRA
MAGYAR
VÁROSA
2008

Tokaj város kulturális koncepciója 2016-2020

I. helyzetelemzés, fogalmak tisztázása

1. Tokaj város adottságai (történelem, demográfia, foglalkoztatási helyzet)

XI. században említik meg Tokajt először a százdi apátság 1067-es alapítólevelében. A Tokaj néven hitelesen először egy 1353. évi oklevélben fordul elő. Ebben az időszakban már szőlőtermelés és borászati tevékenység folyt a Hegyalján. 1450-től a tokaji uradalom a Hunyadi család birtokába került, majd a Szapolyai család kapta meg zálogbirtokként. 1556-ban, János Zsigmond király Erdélybe történő visszahívása után királyi uradalom lett és a középkori kővárat megerősítették. A településen a XVII. század első felére jelentősen megnőtt a népesség száma, már több mint 20 nemesi kúria lett összeírva. Ezzel a város a békés fejlődés időszakába lépett és polgárosodott mezővárossá alakult. Ekkor kapta meg a "Kiváltságolt Tisza-Tokaj Város" címet. Ez a XVII-XVIII. századi periódus a hegyaljai borkereskedelem aranykora. A Rákóczi-szabadságharc és az 1848/49-es forradalom és szabadságharc alatt fontos események színhelye volt Tokaj. A Kiegyezés után gazdasági fellendülés indult el, amely 1910-re érte el a csúcspontját. Elkezdődött a polgárisodás, amelyet a világháború megtört. 1917-ben a tokaji járástól területeket csatoltak el, ezzel csökkentve jelentőségét. A II. világháború utáni időszakban Tokaj fejlődése visszaesett, lehetőségeit nem engedték kihasználni. Politikai okok miatt a borkereskedelemben betöltött erősen központi szerepe is megváltozott. A történelem folyamán elvesztett **városi rangját 1986-ban** kapta vissza. Ekkor a város ismét virágzásnak indult, új korszak kezdődött polgárai számára. A napjainkig tartó időszakban intenzív fejlesztés vette kezdetét, amely látványos építészeti és infrastrukturális fejlődést eredményezett. Ezt a tudatos, intenzív munkával elért eredményt **1997-ben HILD éremmel ismerték el**, a 2002-ben pedig végre valóra válhatott egy régi álom: Tokaj-Hegyalját a világörökséggé részévé nyilvánították.

2013-ban Tokaj járási központtá nyilvánították és így 11 település központja lett. A 11 település területe együttesen 256 km². A járás Borsod-Abaúj-Zemplén megye területének 3,5%-át teszi ki, ahol közel 15 ezer ember él.

A járás egyetlen városa, és egyben központja Tokaj, itt él a járás népességének egyharmada.

A gazdasági életben meghatározó jelentőségű az idegenforgalom és a szolgáltatás. A város fejlett oktatási, kulturális és egészségügyi infrastruktúrája miatt a magas a közalkalmazottak és köztisztviselők száma.

Tokaj lakosság száma (2011-es népszámlálási adat) 4530 fő, ebből a 0-9 évesek létszáma 312 fő, a 10-19 évesek létszáma 802 fő, a 20-39 évesek létszáma 1129 fő, a 40-59 évesek létszáma 1246 fő, a 60 év felettek létszáma pedig 1041 fő.

A 2867 fős munkavállalási korú népességből 257 fő a regisztrált álláskereső, ami az érintettek 9%-át teszi ki.

2. A koncepcióban alkalmazott fogalmak és kifejezések

Kultúra: azoknak a különböző lelki, anyagi, értelmi és érzelmi sajátosságoknak az összessége, amelyek egy társadalmat, vagy társadalmi csoportot jellemeznek. A fogalom nem csak a művészeteket, a tudományokat foglalja magába, hanem az életmódokat is, az ember alapvető jogait, az értékek, a hagyományok és hitek rendszerét.

Könyvtár: A kulturális törvényben meghatározott könyvtári dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését és használatát biztosító szervezet.

Közművelődési tevékenység: a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúraelsajátító, művelődő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg.

Közösségi színtér: a helyi lakosság rendszeres vagy alkalmi közművelődési tevékenységének, a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása érdekében önkormányzati fenntartásban, önkormányzatok társulásában, vagy közművelődési megállapodás alapján működtetett, erre a célra alkalmassá tett és üzemeltetett, adott helyen rendszeresen működő intézmény vagy egyéb jogállású létesítmény (helyiség-együttes, épület).

Közművelődési intézmény: a lakosság közösségi közművelődési tevékenységéhez erre a célra alapított, fenntartott, működtetett, megfelelő szakmai, személyi, infrastrukturális feltételekkel és alapító okirattal rendelkező költségvetési szerv vagy egyéb fenntartású intézmény.

Muzeális intézmény: a múzeum, a közérdekű muzeális gyűjtemény és a közérdekű muzeális kiállítóhely.

Nyilvános könyvtári ellátás: a nyilvános könyvtárak által nyújtott szolgáltatások és az e szolgáltatások nyújtását elősegítő központi szolgáltatások összessége, amelyek biztosítják az állampolgár számára az információhoz való szabad hozzáférést.

Non-profit szervezetek: (egyesületek, alapítványok, stb.) biztosítják a társadalmi önszerveződés és érdekérvényesítés kereteit, alkalmat adnak a kisebb-nagyobb társadalmi csoportok különleges igényeinek megfelelő szolgáltatások kifejlesztésére, a nem profitcélú társadalmi innovációra és a társadalmi problémák közösségi (de nem állami) kezelésére.

A település kulturális életét jelenti: azon művelődési tevékenységek, rendezvények, események, folyamatok összessége, a közművelődés intézményrendszere, és egyéb közösségi szervezetek, amelyek alkalmat kínálnak a város polgárainak az öntevékeny művelődésre, a kulturált szórakozásra és a szabadidő hasznos eltöltésére.

A kulturális koncepció célja: A város kulturális hagyományainak, a jelenlegi személyi, tárgyi és anyagi feltételrendszerének figyelembevételével, a kulturális élet résztvevőinek véleményére építve kialakítani a város a közművelődési és kulturális életének irányát. Megfogalmazza a feladatellátás kereteit, alapelveit és kijelöli a fejlesztések irányát. Koncentrál a meglévő értékek

megőrzésére, a hiányosságok pótlására, a város kulturális fejlődésének biztosítására.

3. A város kulturális struktúrája

3.1. Kulturális és Konferencia Központ, Németi Ferenc Városi Könyvtár

Tokaj város önkormányzata stratégiai ágazatként kezeli a kulturális fejlesztéseket. Ezt a kiemelt figyelmet jelezte, hogy **Tokaj 2008-ban elnyerte a Kultúra Magyar Városa** címet. Az uniós csatlakozásban rejlő fejlesztési lehetőségeket kihasználva jelentős eredményeket tudhat magáénak Tokaj. A 2006-ban felújított egykori zsinagóga ma már közművelődési célokat szolgál Kulturális és Konferencia Központ néven. Tőszomszédságában 2008 nyarára elkészült a közel háromszáz férőhelyes, Paulay Ede befogadó színház épülete. A színház közel egymilliárd forintos fejlesztésből, szintén uniós pályázati források bevonásával valósult meg. A két létesítmény már komplex módon ki tudja szolgálni mind a város, mind pedig a kistérség kulturális igényeit, ráadásul hozzájárulhat az idegenforgalmi szezon megnyújtásához is. A legjelentősebb kulturális beruházása Tokajnak a Fesztiváltkatlan (szabadtéri színház) felépítése volt vadregényes Patkó bányában. A nagylétesítményben 2500 férőhelyes nézőtér, 600 négyzetméteres színpaddal és egyéb kiegészítő létesítményekkel (sztár és művészöltözők, gyakorló helyiségek, szolgáltató egységek a közönség kiszolgálására). A 2014-ben átadott létesítmény első teljes évada 2015-ben már lezárult.

Kulturális és Konferencia Központ: A fent felsorolt infrastruktúra üzemeltetője (a Fesztiváltkaltant 2015 tavasza óta egy kulturális célú vállalkozás kezelésében van) a város közművelődési intézménye a Kulturális és Konferencia Központ, amely 2012 óta a Németi Ferenc Városi Könyvtárral összevont intézmény. Az intézmény szervezeti felépítése: 1 fő igazgató, 1 fő művelődésszervező, 1 fő technikus, 1 fő gazdasági ügyintéző és 2 fő takarító-technikai munkatárs. A kulturális közfoglalkoztatási programnak köszönhetően, szezonális jelleggel 2-3 fő kulturális közfoglalkoztatott segíti a munkát. Az intézmény rendelkezésére álló technikai feltételrendszerről és az épületek állagáról általánosságban elmondható, hogy megfelelnek a kor színvonalának. Az intézmény sokrétű tevékenységet folytat: színházi előadásokat, filmvetítéseket, kiállításokat szervez, a nemzeti ünnepeink méltó megünneplésének feltételeit biztosítja, fesztiválokat szervez, sport és gasztronómiai programokat bonyolít le, részt vesz a település testvérvárosi kapcsolatrendszerének ápolásában konferenciák és családi programok (esküvők, fogadások) helyszínét és technikai háttérét biztosítja, pályázati tevékenységeket végez és ellátja a közösségi tér funkcióit is. Hatás és vonzásköre jóval túlmutat a településen és a járason is.

Németi Ferenc Városi Könyvtár: Tokajban 1963-tól működik könyvtár. Az eltelt 52 év alatt a telephely többször változott. 1996-ban – egy az egész várost érintő szerkezetátalakítás eredményeképpen- összevonták a könyvtárat az általános iskolával és az óvodával. Az intézmény szakmai önállóságát mindvégig megőrizhette. Óriási változást jelentett, amikor 1998-ban az általános iskola rekonstrukciója kapcsán szép, impozáns körülmények közé költözhetett a könyvtár. A galériával megosztott 300 négyzetméteres könyvtárban 30 000 kötet könyv és 1100 audiovizuális dokumentum várja az évente közel 1200 beiratkozó olvasót. Fennállásának 45 évfordulója alkalmából az intézmény felvette a NÉMETI FERENC nevét. Jelen pillanatban két fő van könyvtáros végzettséggel státuszban. Szakmai feladatok ellátásához, a minőségi munkához kevés ez a létszám.

A kulturális közfoglalkoztatási programnak köszönhetően, szezonális jelleggel 1 fő kulturális közfoglalkoztatott segíti a munkát.

A könyvtári munka egyik fontos a közművelődési tevékenységet. A különböző rendezvényeken keresztül lehetőség van az olvasókhöz közel kerülni. (Hétfő esték a Könyvtárban, író-olvasó találkozók, szavaló versenyek, könyvtári órák oktatási intézmények számára stb.)

3.2.Tokaji Múzeum

Tokajban a település és a történelmi borvidék emlékanyagát magába foglaló múzeumi anyag összegyűjtésének kezdete az iskolák tanáraiból álló régészeti figyelőszolgálatnak köszönhető. Majd 1944-től a későbbi múzeumalapító, Pap Miklós tanár úr és az általa vezetett honismereti szakkör gyűjtéseiből gyarapodott a gyűjtemény. A helytörténeti gyűjteményből 1962-ben alakult hivatalosan is múzeum. Az intézmény 1985-ben költözött jelenlegi helyére, mely egykoron a görög borkereskedelmi szövetség, székhelye is volt. A múzeum régészeti és történeti gyűjteménnyel rendelkezik. A múzeum épülete négy szintes, mind a négy szinten kiállítóterek vannak. Személyi állomány: 1 fő mb. múzeumigazgató, régész, 2 teremőr, 1 részmunkaidős takarító és egy múzeumpedagógus. A Tokaji Múzeum aktív közművelődési tevékenységet is folytat (Tokaji Vár napja, Múzeumok éjszakája, Orosz-Magyar Barátság Napja, Múzeumkerti estek, időszaki kiállítások stb.). A múzeumpedagógia tevékenység kapcsán intenzív kapcsolatot tartanak fenn a város oktatási intézményeivel (régésztábor, ingyenes tárlatvezetések stb.) 2015 októberétől a Tokaji Múzeum új kiállítóterrel gyarapodott, mely a József Attila út 9. szám alatt található. Ezen új helyszínen több mint kétezer négyzetméter hasznos kiállítótér áll rendelkezésre, ahol az európai világörökségi borvidékeket mutatják be, kiemelt figyelmet fordítva természetesen a Tokaji Borvidék szőlészeti-borászati, kulturális és idegenforgalmi bemutatására. Az új épület emellett ideiglenes kiállítások rendezésére is alkalmas, továbbá raktárként is funkcionál.

3.3.Oktatási –nevelési intézmények

A település egyik legmeghatározóbb jellegzetessége, a szőlő és borkultúra mellett az iskolavárosi arculat. 3 középfokú oktatási intézmény működik a városban ezenkívül 1 középiskolai kollégium, 1 általános iskola és 1 óvoda is biztosítja az új generációk oktatását-nevelését. A közoktatási reformot követően az egyes intézmények más és más fenntartókhöz kerültek (KLIKK, NGM stb.) de általánosságban elmondható, hogy intenzív kapcsolatban vannak a korábbi fenntartó önkormányzattal és annak közművelődési intézményeivel.

SZKC Tokaji Ferenc Gimnáziuma és Szakközépiskolája: 1952-ben alapították az iskolát, amely a város legnagyobb létszámú oktatási intézménye. A több mint 700 fős diákság változatos képzési lehetőségek közül választhat: matematika, biológia, nyelvi tagozatos, rendészeti, környezetvédelmi stb. osztályok indulnak. Az iskolában magas színvonalú kulturális élet zajlik. A különböző városi rendezvények rendszeres fellépői az iskola tanulói. A gimnázium épülete ad otthont a Tokaji Írótabornak és a Crescendo Zenei Akadémiának is.

SZKC Kereskedelmi és Idegenforgalmi Középiskolája: 1958-ban hozták létre az iskolát, alapvetően azzal a céllal, hogy az ország egész területéről történő beiskolázással kereskedőket képezzenek. Az eredeti profil azonban mára sokrétű, európai szinten is helytálló, színvonalas képzési rendszerré vált. A közel 500 fős diákság szakközépiskolai és szakiskolai képzések közül választhat: kereskedelem, marketing, vendéglátás, szakács, pincér stb. Az iskola

tanulói rendszeres résztvevői a város különböző rendezvényeinek úgyis mint közönség és úgyis mint fellépők.

Tokaji Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium: 1966-ban alapították az iskolát, növénytermesztő gépészek képzése céljából. A több mint 200 fős diákságnak otthont adó intézményben ma már a gépészet mellett oktatnak vendéglátással kapcsolatos szakmákat is. Az iskola tanulói résztvevői a Szüreti Napok felvonulásának, és különböző városi rendezvényeknek is.

A tokaji II. Rákóczi Ferenc Alapfokú Nevelési- Oktatási Intézmény: a több mint 500 fős közoktatási intézménybe 16 településről érkeznek a diákok. 1993 óta művészeti iskolában zenei, képzőművészeti és tánc oktatás is folyik. A művészeti alapiskola növendékei önálló koncertekkel, előadásokkal is színesítik a város kulturális életét. A névadó fejedelem emlékének ápolását az iskola kiemelt célként kezeli, így a Rákóczi Napok keretében határon túli iskolákat is meghívunk programjaikra.

Tokaji Óvoda: 6 csoportban közel 100 gyermek nevelése folyik az intézményben. Az óvoda szoros kapcsolatot tart fenn a város közművelődési intézményeivel. Több közös pályázati programot valósítottak meg a Kulturális és Konferencia Központtal, a gyerekek rendszeres résztvevői a különböző városi programoknak. A nevelési programban nagy hangsúlyt fektetnek a környezettudatosságra és a hagyományőrzésre!

3.4. Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat, Időskorúak Otthona, Dombó Sámuel Egészségügyi Központ

A fenti intézmények fő profilja nem a közművelődés azonban a település kulturális életében mégis fontos szerepet játszanak, hiszen számos alkalommal szerveznek családok és időskorúak számára programokat. A programszervezésen túl segítenek abban is, hogy a különböző városi rendezvényekre az érintettek könnyebben eljussanak.

3.5. Egyházak

Tokajban a történelmi egyházak közül a református, a katolikus, görög-katolikus és az evangélikus egyház tevékenysége meghatározó. A görög-keleti és a zsidó egyházi hitélet alkalomszerű. A város és az egyházak kapcsolata harmonikus. Számos példája van az együttműködésnek: Passió játékok, Kenyérszentelés, Betlehemezés, Tokaji Adventi gyertyagyújtások, egyházi kórustalálkozók stb. Többek között az egyházi kapcsolatoknak köszönhető, az erős keresztény kötődésű Crescendo Fesztivál tokaji meghonosodása.

3.6. Non-profit szervezetek, művészeti csoportok, képzőművészek

Tokaj életében egyre nagyobb szerepet játszanak a különböző civil szervezetek. A szerteágazó tevékenységű szervezetek között természetesen szép számmal vannak kifejezetten kulturális célú egyesületek, alapítványok is. A város kulturális életében legmeghatározóbb jelentőségű civil szervezet a több mint húszesztendős múltra visszatekintő **Tokaj Város Vegyeskara**, amely aktív nemzetközi kapcsolatokat ápol. A kórus tevékenységének köszönhetően számos kórushangverseny helyszíne a városunk, ahol nemcsak a helyi vegyeskar, hanem vendégénekkarok is fellépnek. A közel negyvenéves múltra visszatekintő **Tokaji Író tábor** is egyesületi formában tevékenykedik, s szervezi minden év augusztusában a több mint kétszáz író-találkozót Tokajba csábító találkozóit, amely mindig valamilyen aktuális

kultúrpolitikai problémát választ témájául. Ugyancsak aktív kulturális tevékenységet folytatnak az oktatási-nevelési intézményekhez kötődő alapítványok és egyesületek. Baráti körként működik a Kulturális és Konferencia Központ épületében az **Eszencia Klub**, amely aktív, véleményformáló közössége a városnak. **Tokaj-Hegyalja, Taktaköz, Hernád-völgye Idegenforgalmi és Kulturális Egyesület** a térség turisztikai vállalkozóit és önkormányzatait tömöríti, aktív szerepet vállal az egyes programok marketing tevékenységében és lebonyolításában. Az utóbbi években egyre aktívabb szerepet vállal kulturális élet terén a **Tokaj Alapítvány**, amely szőlő és borkultúrához kapcsolódó programokat szervez, fotópályázatot hirdet, képeslapokat ad ki, és Tokaj város önkormányzatával közösen belevágott egy emlékpark kialakításába. Természetesen ezenkívül még nagyon sok olyan tokaji civil szervezet van, amely kulturális tevékenységet is folytat: Rákóczi Szövetség tokaji szervezete, Várbarátok Köre, Tokaji Borászok Asztaltársasága stb.

Tokaji Értéktár Bizottság: az önkormányzat által létrehozott szervezet, amely a település értékeit veszi számba, s tesz javaslatokat a nemzeti védettség, a hungarikumok körébe való felvételre.

Számos képzőművész, alkotó él és tevékenykedik Tokajban: Majoros Cecilia, Csirpák Viktória, Vass Etelka, Brockó Barnabás, Makoldi Sándor, Makoldi Sándorné stb. a velük való kapcsolattartás, kiállítások tárlatok szervezése a város közművelődési intézményeinek feladata.

3.7. Kulturális célú vállalkozások, profitorientált szervezetek részvétele a tokaji kulturális életben

Tokaj speciális helyzete miatt – kiemelt turisztikai célpont, szőlő és borkultúra, idegenforgalmi célú vállalkozások relatív magas aránya – egyre erősödő tendenciát mutat a profitorientált szervezetek részvétele a programszervezés terén. Ki kell emelnünk a Fesztiválatlan működtetésére létrejött Fesztiválatlan Kft-t illetve a Zempléni Fesztivált szervező Interkultur Hungaria Nonprofit Kft-t. Ez a két szervezet nagy tömegeket megmozgató, jelentős vonzerővel bíró programokat bonyolít le Tokajban. Kisebb programok és események szervezésében a helyi vállalkozások is fokozottabb mértékben vesznek ki részüket: pl. Bacchus Étterem, Rákóczi Pince Udvarház, Böne Borozó, Szerelmi Pincesor borászatai, Kávépörköltő Manufaktúra, Cafe & Bar Yachtklub stb.

3.8. Jelentősebb rendezvények

Tokaj városa a lakosságszámhoz képest igen jelentős számú rendezvényt valósít meg és sok olyan program is megvalósul, amelyben a város és intézményei társszervezőként működnek közre.

- Vince Napi Szőlő és Borszentelés
- Magyar Kultúra Napja
- Március 15-i ünnepség
- Passió játék
- Május 1-i rendezvények
- Színházi előadások gyermekek és felnőttek részére
- Filmvetítések

- Hétfő Esték a Könyvtárban
- Tekerj a Hegyre
- Tokaji Borfesztivál
- Múzeumok éjszakája
- Sárkányhajó verseny
- Crescendo Fesztivál
- Furmint fröccs és lecsó
- Fesztiválkatlan rendezvényei
- Zempléni Fesztivál
- Motoros Találkozó
- Tokaji Író tábor
- Szent István napja
- Szüreti Napok
- Október 23-i ünnepség
- Hal és Bor
- Mikulás futás
- Orosz-Magyar Barátság Napja
- Betlehemezés
- Adventi gyertyagyújtások
- Tokaj Város Vegyeskarának karácsonyi hangversenye

A fentiekén kívül természetesen minden évben szép számmal vannak olyan rendezvények, amelyek alkalmasszerűen kerülnek megrendezésre (pl. Görkapocs Fesztivál, Szent Mihály Napi tűzgyújtás, Libator, Nemzeti Bormaraton stb.)

3.9. A helyi sajtó

Az önkormányzat a Tokaji Hírek, a tokaj.hu és a kábeltelevízió képűjságja révén tájékoztatja a lakosságot a közérdeklődésre számot tartó hírekről. A helyi média működtetése és a városmarketing feladatait a Tokaj Consulting Kft. látja el. Ezenkívül valamennyi kulturális intézmény rendelkezik saját, folyamatosan frissülő honlappal is. A havi rendszerességgel megjelenő Tokaji Hírek nagy hangsúlyt fektet a település kulturális életének bemutatására, a rendezvények propagálására.

II. A közművelődés feladatai és fejlesztési lehetőségei

1. Szakpolitikai, jogszabályi háttér

Tokaj Város Önkormányzatának kulturális, közművelődési feladatainak meghatározásakor figyelembe kell venni: Magyarország helyi önkormányzatairól szóló **2011. évi CLXXXIX. törvényt, melynek 13. § (1) 7. pontja** kimondja „A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok: kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása.” A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló **1997. évi CXL. törvényt**, amely meghatározza a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség megőrzése és a közművelődési tevékenységek

feltételrendszerének biztosítása érdekében az önkormányzati feladatokat. Az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló **2008. évi XCIX.** törvény szabályait, amely alapján az önkormányzatok az önként vállalt helyi közszolgáltatási feladatellátás körében megteremtik az előadó-művészeti tevékenység feltételeit, fejlesztik a színház, tánc- és zeneművészet művelését és ápolják a magyar anyanyelvi kultúrát.

Alapdokumentum **Tokaj Város Önkormányzatának 9/2001 (IV. 18.) számú rendelete** Tokaj Város kötelező közművelődési önkormányzati feladatairól. Ennek a rendeletnek az újragondolása, a változtatások rögzítése a kulturális koncepció elfogadása után javasolt.

A törvényi keretek mellett figyelembe kell venni a **2012. januárjától közzétett „A magyar közművelődés szakpolitikai koncepciója”** c. alapdokumentumot, amely a szakmai fejlődés alapértékeit határozza meg, és a 2020-ig terjedő időszak fejlesztési irányait foglalja össze. A koncepció egyik legfontosabb üzenete: mélyreható társadalmi átalakulás elképzelhetetlen az együttműködő közösségek aktív részvétele nélkül, hiszen ez a kulcsa a nemzeti kultúra sikerének. A közművelődést olyan személyiség-, közösség és társadalomfejlesztő programnak tekinti, amely feltételezi *a polgárok aktív részvételét*, közösségi művelődését. A legáltalánosabb követelmény, amely érvényesül ebben a dokumentumban *az együttműködés, az összefogás, az értékek együtthatásának elősegítése, értékmerítés és értékteremtés*, amelynek rendező elve a minőség. A feladatokat differenciált körben, az intézmények, a civil szervezetek és a személyes aktivitások szoros egységében kívánja megvalósítani. A finanszírozás területén állami és helyi szinten is a normatív támogatás szakterületi gyakorlatának profiltisztítása mellett a feladat- és teljesítménymutatókra épülő, program- és feladatfinanszírozás.

Továbbra is fennmarad az önkormányzati támogatás arányához igazodó, működést segítő *érdekeltség-növelő, ösztönző rendszer*, ugyanakkor a kulturális vidékfejlesztés keretében támogatni fogják az *önkormányzatok, kistérségek, szervezetek összefogását*, a helyi értékek feltárását segítő kulturális projekteket, rendezvényeket.

A **„Közművelődési szakpolitikai koncepció”** meghatározza a *következő prioritásokat, amelyek kiemelt támogatásra számíthatnak az elkövetkezendő években:*

- *Felnőttképzés:* Az intézmények az egész életen át tartó tanulás fontos színterei, s ezt a szerepüket a jövőben szükséges lesz még inkább érvényesíteni. Várható az esélyegyenlőtlenséget csökkentő, társadalmi kohéziót erősítő programok fejlesztése, a közművelődési szakemberek szakmai felkészültségének javítása, tudásának folyamatos megújítása.
- *Közösségi művelődés:* Nem a központi kultúrpolitikai célok megvalósításaként, hanem a helyi közösségi kezdeményezések társadalmi hálózatba fonódó nemzeti együttműködése. Elsődleges cél a közösségek létrejöttének, megerősödésének elősegítése, ösztönzése, szakmai-módszertani támogatása, tehát a közösségek fejlesztése, a helyi gazdaságélénkítő, önfoglalkoztatást elősegítő sajátosságok kreatív feltárása, az emberek társadalmi-gazdasági részvételének fokozása.
- *Kulturális vidékfejlesztés:* A közművelődést szolgáló épített környezet megújulása terén olyan fejlesztések szükségesek, amelyek hozzájárulnak az adott térség kulturális hagyományainak, szellemi és természeti kincseinek gondozásához, hazai, nemzetközi meg- és elismertetéséhez, értéktárak összeállításával, a helyi értékek tudatosításával.

növelik a térségek gazdasági, szellemi potenciálját, vonzerejét, elérik, aktivizálják a fiatalokat.

- *Határon túli magyar kultúra:* Az egyes magyarlakta régiók közösségei számára kiemelt célnak tekinti az egységes értékrenden, kulturális hagyományokon és módszereken alapuló magyar közművelődés azonosságainak bemutatását, szereplőinek segítségét, és azt, hogy eszközei, eredményei széles körben elérhetővé váljanak.
- *A kulturális örökség digitalizálása:* A Magyar Nemzeti Digitális Archívum (MaNDA) a nemzeti kultúra digitális közgyűjteményének ernyőszervezeteként, egységes rendszerbe foglalja a nemzeti kulturális örökség digitális tartalmait. Cél a közművelődési intézményrendszerben MaNDA Pontok létrehozása, ahol lehetővé válik a digitalizált nemzeti kulturális értékek elérése. A közművelődési intézményrendszer bekapcsolódik a nemzeti kreatív és kulturális ipari szolgáltatásokba, a szolgáltatások hazai és nemzetközi fejlesztéseibe, Kulturális Közfoglalkoztatási Program valósulhat meg.
- *Ifjúsági közművelődés támogatása:* A fiatalok által megfogalmazott igényeket, problémákat kell a középpontba helyezni. fiatalok közvetlen megszólítása, bevonása a döntéshozatalba, élő párbeszéd folytatása, lehetővé téve, hogy az érintettek részt vegyenek az ifjúságot érintő programok előkészítésében, megtervezésében és végrehajtásában. Ifjúsági közösségi terek kialakítása, a fiatalok világméretű igazodó, korosztály specifikus szórakozási igények kielégítése, a kulturális szakemberek közreműködésével.
- *A magyar nyelv ügye:* A közművelődésnek megfelelő szerepet kell kapnia a magyar nyelv értékeinek megőrzésében és népszerűsítésében. Az újjászerveződő köznevelés rendszeréhez igazodva, vele együttműködve kell megtalálnia az egész napos iskola tevékenységéhez illeszthető, illetve a kötelező iskolai nevelésből kikerülő korosztályok számára alkalmazható, anyanyelvi tudást és kompetenciákat fejlesztő programok kidolgozásának és végrehajtásának módját.
- *Hagyományápolás:* A hagyományápolás szakágai legtöbb esetben a kulturális infrastruktúra bázisán működnek, de feltétlenül szükséges a civil társadalom és szervezeteinek megszólítása és közreműködése. A tudományos, a közgyűjteményi, valamint a művészeti, és oktatási területtel való szoros kapcsolattartás. A helyi hagyományok összegyűjtése, közkinccsé tétele és hasznosítása, a zsűrizett, igényes, szakmailag minőséget jelentő hiteles kultúraközvetítés, amely a folklór és tárgyi kultúra vonatkozásában egyaránt fontos.

Ugyancsak fontos kiindulópont a **Portál Program** – a könyvtárügy stratégiája könyvtárfejlesztési koncepció, mely összehangolt fejlesztési irányokat határoz meg.

- A könyvtári rendszer egésze legyen alkalmas a nyilvánosságra hozott információnak, felhalmozott tudásnak, valamint műveltségnek a mindenki számára egyenlő esélyű hozzáférhetővé tételére, elősegítve ezzel a különböző területek versenyképességét, növelve az esélyegyenlőséget, és segítve a leszakadó térségek és csoportok felzárkózását.
- A könyvtár új módszerekkel és programokkal járuljon hozzá az olvasáskultúra fejlesztéséhez

- A könyvtár közösségi szolgáltatásaival és a felnőttképzés támogatásával segítse elő az életminőség javítását, a foglalkoztatottság és az egyének versenyképességének növelését.

2. A tokaji célok és eszközök

Tokaj kulturális életének helyzetelemzése, a törvényi, jogszabályi háttér, a szakpolitikai iránymutatások, az önkormányzat által kiemelten kezelt feladatok figyelembevételével történt meg a stratégiai célkitűzések kialakítása, melyek a következők:

- a kultúra, mint turisztikai vonzerőt meghatározó tényező fejlesztése,
- a szőlő és borkultúra hagyományainak magas szintű ápolása, fejlesztése a világörökségi rangnak megfelelő formában
- Tokaj erősítse a kistérségben és a megyehatáron átnyúló vonzáskörzetében is a térségi kulturális központ, szellemi műhely és művelődési színtér szerepét
- Tokaj kulturális arculatának meghatározása és olyan irányú fejlesztése, amely hazai és nemzetközi viszonylatban is beazonosítható, egyedi és minőségi
- az ünnepek kultúrájának gondozása
- az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző tanfolyamok, életminőséget és életésélyt javító tanulási lehetőségek biztosítása
- az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése, a befogadásának elősegítése
- az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek támogatását,
- a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez feltételek, lehetőségeket biztosítása
- korosztály- és réteg-specifikus kultúrák közvetítés, kiemelten az ifjúsági közösségi terek létrehozása, a fiatalok, a családok és az idősek igényeihez igazodó szórakozási lehetőségek kialakítása
- a feladatellátásban együttműködés az intézmények, a kulturális vállalkozások, a civil szervezetek, és a lakosság (önkéntesek) között

3. A kitűzött célok megvalósítása Tokaj kulturális struktúráján keresztül

Kulturális és Konferencia Központ

(A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 78. § (1) és (2) bekezdései alapján a települési önkormányzat a közművelődési tevékenységek folyamatos megvalósíthatósága érdekében közösségi színteret, illetve közművelődési intézményt biztosít. Városban az önkormányzat a feladat ellátása során közművelődési intézményt biztosít.)

Feladata a 2. pontban megfogalmazott célok elérése, a program megvalósítása. Meghatározó helyet foglal el Tokaj kulturális életében. *Integráló intézmény:* a különböző rendezvényszervező szervezetek (vállalkozások, non-profit szféra stb.) közötti összehangolt működést biztosítja.

A Kulturális és Konferencia Központ önkormányzati intézményként való hosszú távú működtetése egyrészt egybecseng korunk kultúrpolitikai törekvéseivel, másrészt garantálja a feladatellátás folytonosságát és minőségét.

Meghatározó, irányító szerepet kell betöltenie a város közösségi tereinek kulturális tartalommal való megtöltésében. Célja a nemzeti és egyetemes kultúra hagyományos és

korszerű értékeinek közvetítése. Kapcsolatrendszere, szaktudása, tapasztalata révén koordinálja, összefogja a városban jelen lévő kulturális értékeket.

Feladata annak a folyamatnak ez erősítése, amely révén Tokajban a kultúra, mint városfejlesztési tényező meghatározó lett.

Ha sok rendezvény egy városban az önmagában nem elég *integrálni kell Tokaj sokszínű kulturális erőforrásait*. Építeni kell a helyi kulturális élet szereplőire, hiszen ez határozza meg a hely jellegzetességét, szellemiségét. Fontos feladata szőlő és borkultúrához kötődő hagyományok ápolása, mindezt olyan színvonalon, amely *a világörökségi ranggal szemben* támasztott elvárásoknak megfelel.

A rendezvények megvalósításakor szem előtt kell tartania:

- az egyes fesztiváloknek önálló, karakteres, markáns koncepciója, más fesztiváloktól jól elkülöníthető arculata, jól kitalált tematikája legyen
- Tokajhoz szorosan kötődjön a város jellegzetességeinek meg kell mutatkoznia a kézműves és (bor) gasztronómiai kínálatban is,
- a boros rendezvények kapcsán a Szüreti Napok felvonulásának látványosabbá tétele a Borfesztivál megvalósításának teljes újragondolása
- programok szerkezetének illeszkednie kell az azt életre hívó koncepcióhoz, eseményei többségének szorosan kapcsolódnia kell a rendezvények tematikájához,
- a közönség igényeit a szolgáltatók gondos kiválasztásával, a megközelíthetőséggel, a helyszín tisztaságával, rendezettségével, biztonsági, egészségügyi szolgálattal, színvonalas kiszolgálással biztosítsa,
- magas szakmai színvonalú legyen, akár amatőr, akár profi szereplőkről, illetve bármilyen közreműködőről, programszolgáltatóról van szó

További feladatai az intézménynek:

- saját bevételek növelése az intézményi adottságok kihasználásával
- az intézmény fenntartási költségeinek optimalizálása
- a pályázati lehetőségek nyomon követése, pályázatiírói aktivitás folytatása
- új típusú források bevonása – TAO lehetőségek kihasználása
- művelődő közösségek támogatása
- a szabadidő kulturált eltöltésének lehetőségét biztosítsa
- az ifjúság világképéhez igazodó, korosztály specifikus szórakozási igények kielégítése

Németi Ferenc Városi Könyvtár

(A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 64. § (1) és (6) bekezdései alapján a könyvtári szolgáltatás az önkormányzat kötelező feladata)

A települési és iskolakönyvtári feladatokat is ellátó nyilvános könyvtár, amelyben fontos, hogy az olvasók a céltudatos, törekvő és szorgalmas, az új kihívások iránt fogékony,

feladatait minőségi módon ellátó szolgáltatót lássák. Ennek érdekében meghatározó a tevékenységük minőségének egyenletes biztosítása, folyamatos javítása, fejlesztése.

Feladatai:

- a település minden lakosa számára használható és elérhető szolgáltatást nyújtson, gondoskodik a dokumentum-állomány és információs háttér folyamatos fejlesztésének feltételeiről.
- Az önálló honlap (www.tokajikonyvtar.hu) működtetésével még közelebb hozza és tájékoztatja az olvasókat a könyvtár mindennapjairól. Az online katalógus használatának népszerűsítése.
- A számítógépes kölcsönzés beindítás a TEXT LIB program segítségével
- Továbbra is kiemelten foglalkozzanak az időskorúak könyvtári ellátásával.
- Keressék a közös rendezvények lehetőségeit keressük más tokaji oktatási, szociális és kulturális intézményekkel.
- Szervezzen író-olvasó találkozókat, folytassa a Hétfő esték a Könyvtárban programsorozatot
- Könyvtári állomány gyarapítása során fontos szempont legyen a minőségi, értékes irodalmi alkotások beszerzése, téve mindezt úgy, hogy ez az olvasók igényeivel találkozzék.
- A helyi irodalmi, helytörténeti stb. kiadványok gyűjtése rendszerezése. A Tokajjal kapcsolatos sajtómegjelenések egyéb publikációk gyűjtése.
- Bevételi forrásainak növelése, a pályázati lehetőségek nyomon követése, pályázatírói aktivitás növelése.

Tokaji Múzeum

A Tokaji Múzeum elsődleges célja és feladata, hogy Tokaj, illetve Tokaj-Hegyalja borászati-szőlészeti-, kulturális-, épített és régészeti örökséghez kapcsolódó hagyományait, értékeit ápolja, bemutassa és népszerűsítse. Továbbá, hogy segítse azon kezdeményezéseket, alkotótáborokat és rendezvényeket, amik Tokaj kulturális életének fellendítésért és ösztönzéséért jönnek létre.

- Szükséges a *Tokaji Múzeum* épületének és kiállításainak felújítása, korszerűsítése, a modernkor követelményinek megfelelő, wi-fi hálózattal és QR-kódokkal ellátott, látogatóbarát kiállítási vitrinek kialakítása. Ez a felújítási folyamat jelenleg zajlik (2015. október)
- A múzeum telephelyén megvalósított *Világörökségi Borvidékeket bemutató kiállításnak* pedig szükséges a színvonalas működtetése, több nyelven való tárlatvezetéssel, minőségi

borkóstoltatással, színvonalas szolgáltatásokkal, bortúra útvonal ajánlással, rendezvényszervezéssel.

- Szükséges minőségi ideiglenes kiállítások, borászati és szőlészeti konferenciák szervezése, folyamatosan megújuló honlap működtetése, PR-, és marketing tevékenység végzése. Mindezekkel célunk az, hogy a Tokaji Múzeum és Világörökségi Bormúzeuma megfeleljen azon követelményeknek és elvárásoknak, amik a Tokaji Hegyaljai Világörökségi Borvidék Névadó Településén –Tokajban – rá hárulnak.
- Folytassa a *Rákóczi-vár régészeti feltárását*, el kell érni, hogy a vár a közeljövőben látogatható, közúton megközelíthető régészeti parkká váljon, ami hatalmas turisztikai vonzerőt jelentene a város számára.

Fesztiválatlan Kft.

Bár nem önkormányzati intézmény, mégis a jövőben egyre nagyobb feladat hárul, erre az önkormányzati tulajdonban lévő kulturális létesítményt működtető Kft-re. Feladata, hogy a nyári szezonban megnövelje a városunkba látogató turisták számát. Olyan minőségű programokkal kell megtölteni a Fesztiválatlant, amely azt a célközönséget vonzza Tokajba, aki hajlandó és képes is megfizetni a szállás és vendéglátóhelyek szolgáltatásait, megvásárolni a prémiumkategóriás borokat. A cég feladata, hogy a Fesztiválatlant, az országosan és nemzetközi szinten is ismert és elismert szabadtéri színházak elitklubjába emelje.

A létesítmény adottságai lehetővé teszik a szabadidő kulturált eltöltését, ideális helyszíne családi és ifjúsági programoknak is. A Fesztiválatlan Kft.-nek törekednie kell arra, hogy ezen szabadidős funkciókban rejlő lehetőséget kihasználják.

Non-profit szféra és a vállalkozások

A város kötelező feladatainak ellátásában számít a civil szervezetek részvételére, az önkormányzat a fentiekkel összhangban nyitott kulturális tevékenységének társadalmasítására. Fontos, hogy Tokaj kulturális élete szerves fejlődés eredménye legyen. Társadalmi beágyazottság nélkül nem valósíthatóak meg jelen koncepció célkitűzései.

A civil szervezeteknek, az önkénteseknek és a kultúra terén kezdeményező készséggel rendelkező vállalkozásoknak fontos szerepük van a város életében.

Velük együttműködve, tevékenységüket segítve érhetőek el a megfogalmazott célok.

Az érintett területen működő civil szervezetek bevonásával ki lehetne alakítani egy *Civil Fórumot* (civil szervezeteket, vállalkozásokat tömörítő szervezet, alkalom) amely részt venne:

- a kulturális igényel felmérésében, a szükségletek feltárásában az érdekek képviselőiben
- forrásteremtésben, az adományozói kultúra fejlesztésében, külső források közvetítése
- kezdeményezés, mozgósítás az önkéntesség kultúrájának terjesztésében
- A civil szférát szolgáló közösségi terek fenntarthatóságának biztosításában

Tokaj Város Önkormányzata

Biztosítja:

- az intézményfenntartás költségeit
- a szakmai és kiegészítő munkaköröket betöltő munkatársak bérét, és bérjellegű kiadásait
- a tevékenység ellátásának technikai, műszaki feltételeit
- a kiemelt, nagy rendezvények költségvetésének meghatározott részét
- a kiemelt és az eseti feladatok tartalmi megvalósításához szükséges pénzeszközt
- pályázat kiírásával a civil szférában közművelődési feladatokat is ellátó, nem önkormányzati szervezetek támogatását

A város önkormányzata a kultúrát, a lakosság életminőségét, életesélyeit, meghatározó tényezőjének tekinti. Szükségesnek tartja, hogy a kulturális élet lépést tartson a város fejlődésével, mely nem csupán a hagyományok ápolását, a meglévő programszerkezet megőrzését jelenti, hanem a változó lakossági igényeknek való megfelelést is.

Infrastrukturális fejlesztések:

A 2007-13-as uniós pályázati ciklusban, illetve azt megelőzően a Phare Program jóvoltából Tokaj városa jelentős és modern kulturális infrastruktúrával rendelkezik. A fejlesztések utolsó ütemében megújul a Múzeum épülete illetve megnyílik a Világörökségi Bormúzeum. A következő időszak feladata a rendelkezésre álló infrastruktúra állagának megőrzése, és gazdaságos működtetése. Ki kell aknázni az *energiatakarékosságot* (hőszigetelés, napelemek, nyílászárók felújítása) preferáló pályázatokban rejlő lehetőségeket. Törekedni kell arra, hogy az épületek állaga, a nyújtott szolgáltatások színvonala megfeleljen a kor elvárásainak. Az épületegyüttesek kialakítása bizonyos esetekben (műemléki környezet stb.) nem tette lehetővé az optimális közösségi terek létrejöttét (kiscsoportos művelődési formák) így törekedni kell arra, hogy az ilyen irányú lakossági igények is megfelelő elhelyezést kapjanak.

Általános alapvetések:

Tokaj esetében a kultúrának sajátos feladata, hogy hazai és nemzetközi szinten is felkeltse az igényt a város megismerése, felkeresése iránt. Ehhez magas szintű értéket képviselő intézményhálózat és olyan kínálat szükséges, amely kulturális turizmust generál.

A páratlan természeti környezet, a borászatok és a város épített öröksége mellett a vonzó kulturális események jelentik a legfontosabb vonzerőket.

Ezek finanszírozásához fokozottabb mértékben kell bevonni a turizmus vállalkozói és pályázati forrásait is. Tokajban is meg kell kezdeni a helyi vállalkozásoknál a tudatos szponzorációs szemlélet kialakítását. A hangsúly a kölcsönös érdeken van!

Az önkormányzat kezdeményező, koordináló szerepe szükséges. Azt kell tudatosítani a helyi és borvidéki üzleti szférában, hogy Tokajban melyek azok a kulturális értékek, amelyek szponzorálása üzleti élet megtérülő befektetései lehetnek.

Fontos feladat továbbá a kultúra szerepének erősítése a *városmarketingben*.

Ma már nem kérdés, hogy kultúra áru. Tokajban úgy kell tekintenünk a kultúra bizonyos területeire, mint piacra vihető termékre. A piacra vihető termékeknek van konkurenciájuk, és csak úgy lehet eljutni a „vevőkhöz” ha *van megfelelő marketing tevékenység* is.

Ehhez nem elegendő a kulturális élet szereplőinek tenni akarása szükség van profi marketing szakemberek bevonására.

Jelenleg a tokaji közélet különböző szereplői között a kiadványok, webes megjelenések stb. terén nincs összhang, nincs egységes arculat, nincsenek olyan irányelvek, amelyek mérvadóak, meghatározóak.

Egy *egységes arculat, dizájn* kialakítása szükséges az egyéni próbálkozások helyett. Fontos volna egy *városarculati kézikönyv* elkészítésére, amely kézikönyv tartalmazná többek között a város logóját, az ajánlott betűtípusokat, a különböző típusú kiadványokon megjelenő arculati elemeket stb.

Olyan megjelenési formákat kell kialakítani, amelyekről a kiadványt, weblapot stb.-t. megtekintő potenciális „vásárló” Tokajra asszociál. Az eddig elaprózott marketing tevékenységeknek egy irányba kell mutatniuk.

Természetesen a kialakított arculati elemek használata csak az önkormányzat jóváhagyásával történhet meg, így hosszútávon garantálható, hogy csak a minőséget és értéket képviselő kulturális programok kapcsán vésődik be Tokaj neve.